

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції

Харків – 2023

Тичина Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	340
Ткаченко А.М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ВРАЗЛИВИХ СІМЕЙ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	347
Ткаченко М.А., Девезенко С.В., Пригункова О.О. ЩОДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ ВІЙНИ, ЗАСОБАМИ МУЗИКОТЕРАПІЇ В БЛАГОДІЙНОМУ ФОНДІ «РАДІО».....	355
Тупікіна І.А. АКТУАЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ЯК СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	359
Харитоновна М.О. СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З СІМЕЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ФОЛЬКЛОРУ.....	363
Цибуліна І.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	366
Чернушенко А.В. СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	372
Шевченко І.М. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ДОСВІД ХАРКІВСЬКОГО ПРОФЕСІЙНОГО КОЛЕДЖУ.....	375
Шевчун П.В. ФОРМУВАННЯ АСЕРТИВНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ SOFT SKILLS УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	377
Шеплякова І.О. ДО ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ.....	379
Шрамко Г.К. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ З ЛЮДЬМИ, ЩО ВТРАТИЛИ РОБОТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	382
Якимович Д.Д., Шеплякова І.О. ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ.....	388
Відомості про авторів.....	397

Звичайно, після проходження освітньо-терапевтичного курсу «Звуки майбутнього» волонтери не зможуть викладати його чи вважатися кваліфікованими музикотерапевтами. Проте, вони зможуть брати участь у проведенні занять, розуміючи процеси, які відбуваються під час такої взаємодії. А також, маючи базові навички, надалі здобути професійну освіту. Окрім того, позитивним є те, що після проходження такого курсу комунікація між фасилітаторами стане ефективнішою.

Отже, у сучасних умовах актуалізованою є потреба соціальної підтримки дітей, які пережили травматичні події війни, пошук ефективних форм і методів її здійснення (зокрема на базі благодійних фондів засобами музикотерапії), а також підготовка майбутніх соціальних працівників у визначеному напрямі.

Список використаних джерел:

1. Захист прав вимушених переселенців. ГО «Чугуївська правозахисна група»: вебсайт. URL: <https://www.pereselenci.kh.ua/?p=3882> (дата звернення: 14.10.2023).
2. Лобанок Д. Харків: населення та демографічні зміни з початком повномасштабної війни. *Гвара Media*: вебсайт. URL: <https://gwaramedia.com/yak-zminilosya-naselennya-harkova-z-pochatku-povnomasshtabnogo-vtorgnennya/> (дата звернення: 14.10.2023).

Тупікіна І.А.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

АКТУАЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ЯК СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І. О. Шеплякова

Повномасштабна війна в Україні спричинила трансформації усіх сфер життєдіяльності українців. Кризовий стан суспільства ускладнює соціальне функціонування як окремої особистості, так і соціальних груп та інститутів. Зокрема, сім'я як соціальний інститут, що є підґрунтям для побудови міцної

стресостійкої нації, потребує особливої уваги. Причому не лише з боку органів державної влади, соціального захисту тощо. Дослідження проблематики функціонування сім'ї як соціального інституту у воєнних умовах повинно стати об'єктом наукових студій в різних галузях науки, у тому числі в царині соціальної роботи загалом та соціальної педагогіки зокрема.

Адже згідно з відкритими статистичними моніторинговими даними [2], кількість розлучень за перше півріччя 2023 року зросла на 33% у порівнянні з аналогічним показником минулого року на фоні зниження відсотка укладання шлюбів. Це може свідчити про критичний стан концепту сім'ї як соціального інституту. Таким чином, актуалізованою є потреба у виявленні чинників негативного впливу на сім'ю в умовах воєнного стану та з'ясування найбільш чутливих позицій цього впливу, необхідність дослідження механізмів забезпечення виконання сім'єю (як соціальним інститутом) покладених на неї функцій, її соціальної підтримки.

Аналіз наукових студій свідчить, що дослідження сім'ї в умовах воєнного стану є недостатніми та епізодичними, і, з огляду на свою вкрай високу актуальність, потребують більш глибоких наукових розвідок. Разом з тим, низка наукових праць розкривають окремі аспекти окресленої проблематики, але виключно щодо родин військовослужбовців. Зокрема, уваги заслуговує стаття В. Багрій «Особливості соціально-педагогічної роботи соціального працівника із сім'ями військовослужбовців» [1], у якій зазначено, що «мета соціальної роботи в умовах військової служби полягає в тому, щоб відновити фізичні й психічні сили тих, кому надається допомога, скорегувати особистісні установки клієнтів, навчивши їх правильно сприймати примусові сторони свого життя; внести елементи соціальної справедливості в рамки субординаційних ставлень, характерних для військової служби» [1, с. 7].

У статті В. Савицького «До питання про предмет військової соціальної роботи» [3] наголошується на необхідності введення в теорію і практику соціальної роботи поняття «військова соціальна робота» (як науки (та відповідної практичної діяльності) «про становлення, розвиток, здійснення

добротворення у війську, про організацію соціального обслуговування та надання відповідної соціальної допомоги військовослужбовцю, а також усім, хто має або мав певне відношення до оборони Вітчизни» [3, с. 4]). Адже, на думку автора, саме це поняття «ширше розкриває суть соціальної допомоги людині, що пов'язана з військовою діяльністю» [3, с. 1]. При цьому теоретично-методологічний аспект військової соціальної роботи, за В. Савицьким, серед іншого передбачає: «вивчення соціальної ситуації в країні, перспектив розвитку у всіх сферах суспільної діяльності; ... прогнозування можливих змін соціального самопочуття та статусу соціальних груп населення, серед яких військовослужбовці та члени їхніх родин посідають вагомe місце; визначення співвідношення соціальних потреб військовослужбовців (також і звільнених у запас) та членів їхніх родин з економічними можливостями суспільства...» [3, с. 5].

Таким чином, недостатність наявного термінологічного апарату теми в контексті нинішніх реалій зумовлює потребу в укладанні переліку основних понять та їх дефініцій. Так, у статті 3 Сімейного кодексу України [4] визначено, що сім'я «є первинним та основним осередком суспільства». Її складають «особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки» [4].

Окремо визначено, що подружжя вважається сім'єю і тоді, «коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно». До основних функцій сім'ї вчені відносять «генеративну (відтворення населення), соціалізаційну, економічну (господарсько-побутова), гедоністичну, психотерапевтичну, рекреаційну тощо» [1, с. 9].

Нині, у зв'язку з бойовими діями та тимчасовою окупацією значної території України, стає дедалі гострішою проблема спільного проживання сімей. Особливо актуальним це постає для родин військовослужбовців, де або дружина, або чоловік у зв'язку з виконанням обов'язку щодо захисту суверенітету та національної безпеки з об'єктивних непереборних причин не

мають можливості проживати спільно з сім'єю. Відтак, основні функції сім'ї, реалізація яких можлива лише при безпосередній близькості (наприклад, генеративна, гедоністична, рекреаційна), не можуть здійснюватися, що поступово призводить до сімейної кризи та спричиняє підвищення відсотка розлучень.

Разом з тим, в умовах постійного стресу, спричиненого війною, вважаємо рекреаційну функцію сім'ї такою, що набуває особливого значення, оскільки саме сім'я грає роль «тилу», необхідного для підтримки психологічної стійкості кожної людини.

Таким чином, сім'я як соціальний інститут в умовах воєнного стану повинна стати об'єктом посиленої уваги з боку науковців і практиків у сфері соціальної роботи з огляду на її важливу роль у збереженні суспільного устрою та створенні первинної ланки соціальної підтримки, соціальної реабілітації для кожного громадянина, постраждалого від війни.

Список використаних джерел:

1. Багрій В. Н. Особливості соціально-педагогічної роботи соціального працівника із сім'ями військовослужбовців. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. Вип. 2. С. 7-10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2013_2_3 (дата звернення: 09.10.2023).
2. На другий рік повномасштабної війни шлюбів в Україні поменшало. *Опендатабот*: веб-сайт. Назва з сайту. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/marriages-divorces-half-2023> (дата звернення: 09.10.2023).
3. Савицький В. І. До питання про предмет військової соціальної роботи. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2012. № 1 (13). URL: <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/123420> (дата звернення: 09.10.2023).
4. Сімейний кодекс України: Закон України № 2947-III від 10.01.2002. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 09.10.2023).